فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی/ سال سوم/ شماره ۱۱ / پاییز ۹۰/ صفحات ۷۱- ۵۱

بررسی دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری و فاصله آن با آموزش‌های حسابداری فعلی در ایران

امید پورحیدری*
سیمین راجی زاده**

تاریخ دریافت:۸۹/۱۲/۵ تاریخ پذیرش: ۹۰/۶/۱۰

چکیده

در سیستم آموزشی حسابداری، توجه به نیازها و خواسته های حرفه و ارائه آموزش های متناسب با نیازهای حرفه از اهمیت خاصی برخوردار است. این پژوهش به بررسی دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری در محیط اقتصادی کنونی ایران از دیدگاه شاغلین حرفه، اساتید و دانشجویان می‌پردازد. همچنین این مطالعه در پی تعیین فاصله بین نیازهای حرفه با آموزش های ارائه شده به وسیله سیستم آموزشی رشته حسابداری (مقطع کارشناسی) و ارائه پیشنهاداتی جهت فاصله موجود می‌باشد. داده‌های مورد نیاز از طریق پرسشنامه‌ای که روایی و پایایی آن مورد تایید قرار گرفته جمع‌آوری شده است. نتایج این مطالعه نشان داد که بین برداشت های شاغلین، اساتید و دانشجویان پیرامون دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری تفاوت وجود دارد. همچنین از دیدگاه شاغلین، اساتید و دانشجویان بین دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری و آموزش های حسابداری کنونی تفاوت قابل ملاحظه ای وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: آموزش حسابداری، دانش حسابداری، مهارت‌های حرفه‌ای، و مهارت‌های تکنولوژیکی، نظام آموزشی حسابداری.

---

* دانشیار حسابداری، دانشگاه شهید باهنر، گروه حسابداری، کرمان، ایران (نویسنده مسئول)
Email:opourheidari@ uk ac.ir

** کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه شهید باهنر، گروه حسابداری، کرمان، ایران

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

۱-مقدمه

از مشخصه های عصر حاضر، تغییر ماهیت، شرایط و جگونگی عملکرد بازار کار است. حسابداری در توسعه اقتصادی کشورها نقش مهمی دارد، زیرا نظام های حسابداری اثربخش به گزارشگری مربوط، قابل اتکا و به موقع می پردازد و به کشورها در استفاده از منابع موجود برای بهبود سطح زندگی، جلوگیری از هدر رفتن تلاش‌ها و سایر زیانهای اقتصادی، پاسخ گویی در مقابل سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی و جذب سرمایه‌گذاران کمک می‌کند. محققان زیادی این موضوع را که دانش‌ها و مهارتهای مورد نیاز حسابداری امروزی چه باید باشند تا بتوانند نیازهای استفاده‌کنندگان را برآورده سازند مورد مطالعه قرار داده‌اند.

برای بدست آوردن درک بهتری از تغییرات لازم در سیستم آموزشی رشته حسابداری توسط شورای عالی برنامه‌ریزی و اصلاح این سیستم لازم است مطالعه‌ای درخصوص نیازهای حرفه حسابداری صورت گیرد. شناسایی دانش‌ها و مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری و تعیین فاصله آن با دانش‌ها و مهارت‌های ارائه شده به دانشجویان بوسیله سیستم آموزشی فعلی حسابداری می‌تواند ما را در طراحی برنامه آموزشی مناسب برای رشته حسابدار یاری رساند. به این دلیل در این پژوهش با ارائه یک پرسشنامه به تجزیه و تحلیل دیدگاه سه گروه مختلف شاغلین حرفه، استادان و دانشجویان رشته حسابداری در ایران پرداخته است.

با توجه به پیشرفت‌های قابل‌توجه حسابداری مالی، حرفه حسابداری انتظار زیادی از دانشجویان رشته حسابداری دارد. بنابراین، اگاهی از دانش‌ها و مهارت‌های دنیای امروزی در محیط تجاری کنونی برای متخصصان حسابداری امری حیاتی است. از طرف دیگر، تغییرات در برنامه درسی حسابداری باید همگام با تغییرات محیط اقتصادی و تجاری حرفه صورت گیرد که این می‌تواند به شناسایی تغییرات لازم جهت اصلاح سیستم آموزشی حسابداری کمک نماید. برای رسیدن به اهداف ذکر شده دو سوال زیر مطرح می‌شود:

۱. در محیط اقتصادی جدید ایران دانش‌ها و مهارت‌های موردنیاز حرفه حسابداری از دیدگاه شاغلین حرفه، اساتید و دانشجویان کدامند و ترتیب اولویت آنها چیست؟

۲. آیا تفاوتی بین برداشت‌های شاغلین، اساتید و دانشجویان پیرامون دانش‌ها و مهارت‌های موردنیاز حرفه حسابداری وجود دارد؟

همچنین این دیدگاه‌ها معمولا منعکس کننده سطح مطلوبی از دانش‌ها و مهارت‌های موردنیاز برای متخصصان حسابداری آتی است در حالی‌که برنامه‌های آموزشی حسابداری ممکن است به طور همزمان این مهارتها و اطلاعات مورد نیاز را ارائه ندهند. شناسایی این شکاف نه تنها مشکلات برنامه موجود آموزشی حسابداری را نشان می دهد بلکه راهنمایی

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

جهت اصلاح برنامه آموزشی حسابداری ایران می باشد. با توجه به این موضوع سوال سوم پژوهش به صورت زیر بیان می‌گردد:

۳.آیا فاصله‌ای بین دانش‌ها و مهارت‌های موردنیاز حرفه حسابداری از دیدگاه شاغلین، اساتید و دانشجویان و آموزش‌های حسابداری کنونی وجود دارد؟

۲-پیشینه پژوهش

پژوهشگران زیادی این موضوع را که دانش ها و مهارت های مورد نیاز حسابداری امروزی چه باید باشند تا بتوانند نیازهای استفاده کنندگان را برآورده سازند "مورد مطالعه قرار داده اند. بویس[1] (۱۹۹۹) در پژوهشی با عنوان راهنمای کمک درسی و آموزش حسابداری: تعلیم و تربیت یا تولید؟ بیان می‌دارد که به طور بالقوه تغییر اساسی در آموزش حسابداری دانشگاهی لازم است. انگیزه‌های گوناگونی برای این تغییرات وجود دارد که از جمله آنها فن‌آوری‌های جدید می‌باشد. بویس به نقش تکنولوژی کامپیوتر در آموزش حسابداری به عنوان انگیزه‌ای برای معرفی و استفاده از آن و اثری که همزمان بر روی آموزش حسابداری دارد اشاره نموده است. یافته‌های او حاکی از آن بود که بکارگیری فن‌آوری‌های کامپیوتر سبب افزایش کارایی و اثربخشی عملکرد دانشجویان حسابداری می‌گردد.

از دیگر مطالعات انجام شده در رابطه با آموزش حسابداری مطالعه کلیک و اسر[2] (۲۰۰۹)، باکر[3] (۲۰۰۶) و بویس (۲۰۰۴) می‌باشد. کلیک و اسر (۲۰۰۹) به بررسی کارایی آموزش حسابداری در دانشگاه‌های ترکیه پرداخته‌اند. آنها در مطالعه خود کارایی آموزش حسابداری در ۴۵ دانشگاه دولتی ترکیه را مورد بررسی قرار دادند. نتایج مطالعه آنان نشان داد که دانشگاه های ترکیه موفق به ایجاد خروجی‌های مناسبی برای حرفه حسابداری گردیده‌اند.

از مطالعات انجام شده در ایران در زمینه آموزش حسابداری، به مطالعه عظیمی (۱۳۷۶) ، اعتمادی و نیکخواه (۱۳۷۷)، مجتهد زاده (۱۳۸۰)، نوروش (۱۳۸۴)، نوروش و مشایخی (۱۳۸۴) و مجتهدزاده (۱۳۸۹) می توان اشاره نمود. اعتمادی و نیکخواه (۱۳۷۷) در مطالعه خود نشان دادند که با توجه به تحولات اقتصادی کشور نظام آموزشی حسابداری از نارسائی های بنیادی برخودار بوده و در نتیجه امکان پرورش استعدادها و بوجود آوردن تخصص های لازمه را ندارد. در نتیجه آنان به شناسایی عوامل و موانع رشد آموزش حسابداری

[1] - Boyce
[2] - Celik and Ecer
[3] - Bakre

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

پرداخته و عوامل کمبود اساتید متخصص و رسیدگی به امور رفاهی آنان (گروه اساتید و اعضاء هیات علمی)، افزایش سطح معلومات زبان خارجی دانشجویان (گروه دانشجویان) و تاکید بر مبنای تئوریکی (گروه مربوط به برنامه آموزشی) را از مهمترین عواملی دانستند که در فرایند آموزش حسابداری بسیار حائز اهمیت می باشند .

مجتهد زاده (۱۳۸۰) در پژوهشی تلاش نموده که یک برنامه آموزش حسابداری مناسب در مقطع کارشناسی برای دانشگاه های ایران تدوین نماید. او در این مطالعه خود سی و سه برنامه آموزش حسابداری دانشگاه های آمریکا را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است. این تجزیه و تحلیل به منظور تهیه راهنمایی برای مشخص نمودن درس ها و عناوین اصلی آنها که باید در برنامه آموزش حسابداری در دانشگاه های ایران گنجانده شود، صورت پذیرفته و نهایتاً برنامه ای ارائه نموده است. نوروش (۱۳۸۴) نیز در مطالعه خود عناصر اصلی فرآیند تغییر برنامه درسی را مورد تحلیل قرار داده و برنامه ای برای دوره کارشناسی رشته حسابداری پیشنهاد نموده است.

۳-روش پژوهش و جامعه آماری

پژوهش حاضر بر اساس هدف، پژوهشی کاربردی و بر حسب روش پژوهشی توصیفی و پیمایشی است. داده های مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه کتبی که پایایی(قابلیت اطمینان) و روائی آن مورد تأیید قرار گرفته, از جامعه آماری پژوهش جمع‌آوری شده است. با توجه به موضوع پژوهش، جامعه آماری به سه گروه جامعه آماری شاغلین، اساتید و دانشجویان تقسیم شده است.

جامعه آماری شاغلین شامل مدیران مالی، معاونین مالی و رؤسای حسابداری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار و حسابداران رسمی می‌باشد. تعداد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار در ابتدای سال ۱۳۸۹ معادل ۳۷۳ شرکت می باشد که از سایت شرکت بورس اوراق بهادار استخراج گردیده است. با توجه به تعداد پرسش‌شوندگان در هر شرکت، تعداد آزمودنی ها در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ۱۱۱۹ نفر برآورد گردیده است. همچنین در ابتدای سال ۱۳۸۹تعداد حسابداران رسمی ۱۷۰۴ نفر بود که از سایت جامعه حسابداران رسمی گردآوری شده است. با توجه به دو گروه ذکر شده جامعه آماری شاغلین ۲۸۲۳ نفر براورد گردیده است. جامعه آماری اساتید، با توجه به تعداد اعضای هیئت علمی ۳۳ دانشگاه دولتی که از سایت دانشگاه های دولتی استخراج شده حدود ۱۶۵ نفر براورد گردید. جامعه آماری دانشجویان رشته حسابداری از طریق دفترچه راهنمای ثبت نام

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

کنکور سراسری استخراج گردیده و تعداد آنها حدود ۴۰۰۰ نفر براورد گردیده است. برای برآوردحجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است. در جدول ۱ حجم جامعه و نمونه و جزییات محاسبه نمونه با استفاده از فرمول کوکران آورده شده است.

جدول ۱: تعیین حجم نمونه از جامعه آماری به روش کوکران

آزمودنی ها	جامعه آماری(N)	α	Z	d	(n) تعداد نمونه
شاغلین	۲۸۲۳	۰,۰۵۰	۱,۹٦	۰,۰۵	۳۵۰
اساتید	۱٦۵	۰,۰۵۰	۱,۹٦	۰,۰۵	۱۱۷
دانشجویان	٤۰۰۰	۰,۰۵۰	۱,۹٦	۰,۰۵۰	۳٦۳

α = درصد خطای نوع اول یا سطح معنی داری
Z = مقدار بحرانی توزیع نرمال استاندارد با توجه به سطح معنی داری
d = حداکثر خطای مورد قبول
N = حجم جامعه آماری و n = حجم نمونه لازم با حداکثر خطای مورد قبول است.

پایایی و روایی ابزار اندازه گیری

در این پژوهش برای آزمون ثبات نتایج اندازه گیری از روش "آلفای کرونباخ " استفاده شده است. آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه های برگشتی مربوط به دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری به ترتیب ۰/۹۴ و ۰/۹۵ و برای دانش‌ها و مهارت‌های ارائه شده توسط سیستم آموزشی فعلی کشور به ترتیب ۰/۹۶ و ۰/۹۸ بوده است.

در رابطه با روایی پرسشنامه ها، با توجه به این که پرسشنامه از مقالات تایید شده ایرانی (مقاله نوروش و مجتهد زاده)و خارجی (مقاله بویس[1]) استخراج گردیده و مورد سوال قرار گرفته اند، بنابراین می‌توان گفت که پرسشنامه پژوهش از روایی لازم برخوردار است. لازم به ذکر است که به منظور بررسی بیشتر روایی پرسشنامه پس از تنظیم مقدماتی، طی یک مرحله به نظرخواهی ۲۰ نفر از اساتید دانشگاه‌های دولتی گذاشته شد و از آنان در خواست گردید که توصیه های خود را در رابطه با سوالات مطرح شده بیان نمایند. پس از دریافت توصیه‌ها و انجام تعدیلات لازم، پرسشنامه نهایی تنظیم گردید. در نتیجه می‌توان گفت ابزار سنجش از روایی بالایی برخوردار است.

ساختار ابزار اندازه گیری

پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش دارای دو بخش و یک نامه همراه بود. در نامه همراه ابتدا هدف از پژوهش و توضیحاتی در خصوص ساختار پرسشنامه مطرح و به پرسش

[1]- Boyce

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

شوندگان اطمینان داده شده بود که اطلاعات جمع آوری شده محرمانه تلقی شده و نتایج تنها در قالب های آماری منتشر خواهد گردید. در بخش اول پرسشنامه اطلاعات عمومی مطرح گردیده بود که در ارتباط با ویژگی های فردی پرسش شوندگان بود و در آن نوع شغل، سابقه کاری، میزان تحصیلات و رشته تحصیلی مورد پرسش قرار گرفته بود. در بخش دوم سؤالات تخصصی مطرح گردیده بود. سؤالات تخصصی در قالب سه گروه دانش ها، مهارت های حرفه ای و مهارت های تکنولوژیکی طراحی شده است. سوالات تخصصی دانش ها متشکل از ۳۷ عنوان، سوالات تخصصی مهارت های حرفه ای متشکل از ۱۵ عنوان، و سوالات تخصصی مهارت های تکنولوژیکی ۱۶ عنوان بود که این موارد نیز از متون و ادبیات نظری موجود و عناوین آموزشی ارائه شده در دانشگاه های معتبر در سطح بین المللی استخراج شده است.

سوالات تخصصی پرسشنامه به گونه ای طراحی گردید که پرسش شوندگان قادر باشند در رابطه با دانش‌ها و مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری در شرایط کنونی کشور و دانش‌ها و مهارتهای ارائه شده توسط سیستم فعلی آموزشی کشور اظهارنظر نمایند. در این راستا از پرسش‌شوندگان خواسته شد که ابتدا نظر خود را در رابطه با میزان نیاز حرفه حسابداری به هر یک دانش‌ها، و مهارت‌های حرفه‌ای و تکنولوژیکی در قالب طیف هفت گزینه‌ای لیکرت ("خیلی زیاد (۷)" تا "خیلی کم (۱)") ارائه نمایند. سپس از آنان خواسته شده بود که در رابطه با آموزش های ارائه شده در خصوص هر یک از دانش‌ها و مهارتهای حرفه‌ای و تکنولوژیکی توسط سیستم آموزشی فعلی کشور اظهارنظر خود را در قالب طیف هفت گزینه‌ای لیکرت ("خیلی زیاد (۷)" تا "خیلی کم (۱)") بیان نمایند. در پایان پرسشنامه نیز برخی از اصطلاحات تخصصی مرتبط با دانش‌ها، مهارت‌های حرفه ای و مهارتهای تکنولوژیکی آورده شده بود تا از برداشت های متفاوت توسط آزمودنی ها در رابطه با دانش ها و مهارت های مطرح شده جلوگیری شود.

جدول ۲ : حجم نمونه, تعداد پرسشنامه های توزیع شده و جمع آوری شده

آزمودنیها	تعداد نمونه	تعداد پرسشنامه‌های توزیع شده	تعداد پرسشنامه‌های برگشت شده	پرسشنامه های قابل استفاده	نرخ برگشت (درصد)
شاغلین	۳۵۰	٤٦٦	۳۷۸	۳٦۳	۸۱,۱
اساتید	۱۱۷	۱٥٦	۱۲٦	۱۲۱	۸۰,۷
دانشجویان	۳٦۳	٤۸۳	۳۹۲	۳۷٦	۸۱

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

پس از توزیع پرسشنامه‌ها و جمع‌آوری آنها در دو مرحله هر یک از پرسشنامه‌ها با توجه به سوالات دروغ یاب مورد بررسی و پرسشنامه‌های پرت و ناقص حذف گردیدند. در جدول شماره ۲ تعداد پرسشنامه‌های توزیع شده و تعداد پرسشنامه‌های برگشت شده، پرسشنامه‌های قابل استفاده با توجه پرسشنامه‌های حذف شده، و نرخ برگشت پرسشنامه‌ها آورده شده است. همان‌طور که در جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود نرخ برگشت پرسشنامه‌ها حدود ۸۱ درصد می‌باشد. دلیل بالا بودن نرخ برگشت پرسشنامه‌ها توزیع حضوری آنها توسط توزیع کنندگان پرسشنامه‌ها می‌باشد.

جدول ۳ : بررسی دانش های مهارتهای مورد نیاز حرفه حسابداری و اهمیت آنها

عنوان دانش و مهارت	رتبه	میانگین امتیاز (از ۱۰۰)	آماره t	تأیید یا رد
تابلو الف- دانش ها				
حسابداری مالی	۱	۸۳,۹۶	۲۵,۷*	تأیید
اصول حسابرسی	۲	۸۳,۱۵	۲۶,۹*	تأیید
مدیریت مالی	۳	۸۱,٤٦	۲٤,۷*	تأیید
حسابداری مدیریت	٤	۷۹,۰۳	۱٦,٤*	تأیید
حسابداری مالیاتی	٥	۷۸,۰۱	۱٦,۷*	تأیید
مباحث جاری در حسابداری	٦	۷٦,٦۰	۱٤,٤*	تأیید
قانون تجارت و قانون محاسبات عمومی	۷	۷٦,٦۰	۱٤,۷*	تأیید
حسابرسی عملکرد	۸	۷٦,۰۹	۱٦,۳*	تأیید
مدیریت سرمایه گذاری	۹	۷٥,۸۱	۱۳,۷*	تأیید
بررسی موارد خاص در حسابداری	۱۰	۷٥,٦٤	۱۲,۷*	تأیید
حسابداری و حسابرسی دولتی	۱۱	۷٥,۲۳	۱۲,۰*	تأیید
سیستم های اطلاعاتی	۱۲	۷٥,۰۷	۱۲,٤*	تأیید
تجارت الکترونیک	۱۳	۷٥,۰۷	۱۰,۹*	تأیید
مسئولیت های اجتماعی / اصول اخلاقی	۱٤	۷٥,۰۰	۱۰,۰*	تأیید
اصول مدیریت	۱٥	۷٤,۱٤	۱۱,٤*	تأیید
حسابرسی مالیاتی	۱٦	۷۳,٦٦	۱۰,۲*	تأیید
مدیریت منابع انسانی	۱۷	۷۱,۷۹	٦,۸*	تأیید
اصول تنظیم و کنترل بودجه	۱۸	۷۱,۰۱	٥,۹*	تأیید
روش های پژوهش در حسابداری	۱۹	۷۰,۸۸	٥,۱*	تأیید
استراتژی های تجاری	۲۰	٦۸,٦۸	۲,٦*	تأیید
پول و ارز و بانکداری	۲۱	٦۸,۳۰	۲,۲*	تأیید

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

عنوان دانش و مهارت	رتبه	میانگین امتیاز (از ۱۰۰)	آماره t	تأیید یا رد
حسابداری صنایع خاص	۲۲	٦٧,٧٠	١,٤	رد
تجارت بین المللی	۲۳	٦٦,٨٠	٠,٢	رد
مکاتبات بازرگانی	۲٤	٦٦,٦٠	-١,٢	رد
بازاریابی	۲٥	٦٥,٧٠	-١,١	رد
مدیریت تولید	۲٦	٦٤,٥٠	-٢,٩	رد
آمار و کاربرد آن در مدیریت	۲۷	٦٦,١٠	-١,٠	رد
توسعه‌اقتصاد و برنامه یزی	۲۸	٦٣,٣٠	-٤,٨	رد
مالیه عمومی و خط مشی مالی دولت ها	۲۹	٦٣,١٠	-٤,٦	رد
ریاضیات پایه	۳۰	٦٢,٥٠	-٥,٦	رد
امور مالیه بین المللی	۳۱	٦٢,٤٠	-٥,٤	رد
ریاضیات و کاربرد آن در مدیریت	۳۲	٦١,٧٠	-٧,٠	رد
اقتصاد کلان	۳۳	٦١,٦٠	-٦,٤	رد
اقتصاد خرد	۳٤	٦٠,٠٠	-٨,٩	رد
مقدمه ای بر اقتصاد سنجی	۳٥	٥٩,٨٠	-٨,٩	رد
روانشناسی عمومی	۳٦	٥٨,٢٠	-٩,٤	رد
مبانی جامعه شناسی	۳۷	٥٢,٥٠	-١٧	رد
تابلو ب- مهارتهای حرفه ای				
رهبری	١	٨٠,٥٠	٢٢,٥*	تأیید
مهارت تصمیم گیری	٢	٨٠,١٠	٢٢,٢*	تأیید
مهارت های گفتاری	٣	٨٠,٠٠	١٩,٩*	تأیید
کار گروهی	٤	٧٩,٢٠	١٩,٧*	تأیید
مذاکره	٥	٧٨,٥٠	١٦,٧*	تأیید
برقراری ارتباط دو جانبه	٦	٧٦,٥٠	١٣,٤*	تأیید
تفکر تحلیلی	٧	٧٦,٣٠	١٤,٠*	تأیید
مدیریت ارتباط با مشتری	٨	٧٥,٨٠	١٢,٨*	تأیید
زبان های خارجی	٩	٧٥,٧٠	١٢,٤*	تأیید
رفتار حرفه ای	١٠	٧٥,٤٠	١١,٩*	تأیید
توان ارزیابی و کنترل عملکرد	١١	٧٥,٣٠	١٢,٦*	تأیید
مدیریت پروژه	١٢	٧٥,٢٠	١٢,٧*	تأیید
تکنیک های محاسبه	١٣	٧٥,١١	١٢,٩*	تأیید
مهارت نوشتاری	١٤	٧٣,٢٠	٨,٧*	تأیید
مدیریت تغییر	١٥	٧٢,١٠	٧,٤*	تأیید
تابلو ج- مهارتهای تکنولوژیکی				
نرم افزار صفحه گسترده (مانند اکسل)	١	٨٢,٤٠	٢٣,١*	تأیید
مهارت جستجو در Web	٢	٧٦,٦٠	١٣,١*	تأیید

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

عنوان دانش و مهارت	رتبه	میانگین امتیاز (از ۱۰۰)	آماره t	تأیید یا رد
نرم افزار ورد (Word)	۳	۷۵,۴۰	۱۰,۵*	تأیید
عنوان دانش و مهارت	**رتبه**	**میانگین امتیاز**	**آماره t**	**تأیید یا رد**
ویندوز	٤	۷۵,۰۰	۱۱,۳*	تأیید
اینترنت / اکسترانت	۵	۷۳,۸۰	۹,۹*	تأیید
نرم افزار دیتا بیس(اکسس)	٦	۷۲,۸۰	۷,۳*	تأیید
سخت افزار کامپیوتر	۷	٦۸,۹۰	۲,۷*	تأیید
کنترل تکنولوژی	۸	٦۸,۷۰	۲,۵*	تأیید
نرم افزار نمایش(پاورپوینت)	۹	٦۷,۱۰	۰,۵	رد
مدیریت عملیاتی	۱۰	٦۷,۱۰	۰,۵	رد
مدیریت فایل و دایرکتوری	۱۱	٦٤,۱۰	-۲,۸	رد
برنامه HTML	۱۲	٦۲,۸۰	-٤,۵	رد
نرم افزار پریم آورآ	۱۳	٦۲,۵۳	-٤,٦	رد
زبان های برنامه نویسی	۱٤	٦۱,۸۰	-۵,٤	رد
نرم افزار کامفار	۱۵	٦۱,۱۰	-٦,۲	رد
نرم افزار گرافیک (Adob)	۱٦	۵۹,۵۰	-۷,۹	رد

* در سطح ۵٪ معنادار

۵-یافته‌های پژوهش

بررسی دانش ها و مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری و اهمیت آنها

سوال اول پژوهش در پی تعیین دانش‌هاو مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری از دیدگاه شاغلین حرفه حسابداری، اساتید و دانشجویان و همچنین تعیین اهمیت و اولویت هر یک از آنها بود. پاسخ این سوال را می توان در جدول شماره سه به تفکیک هر یک از عناوین دانش‌ها، مهارت‌های حرفه‌ای و مهارت‌های تکنولوژیکی و اولویت هر یک از آنها را مشاهده نمود. همان‌طور که در جدول شماره ۳ مشاهده می شود ۳۷ عنوان دانش، ۱۵ عنوان مهارت حرفه‌ای و۱۶ عنوان مهارت تکنولوژیکی مورد سوال قرار گرفته است که رتبه هر یک از عناوین در هر یک از گروه‌های سه‌گانه، میانگین پاسخ‌ها، آماره آزمون و تایید یا رد عنوان مورد بررسی در جدول ذکر شده آورده شده است.

همان‌طورکه در جدول شماره ۳ ملاحظه می‌شود دانش‌های حسابداری مورد نیاز حرفه حسابداری به ترتیب اهمیت شامل حسابداری مالی (۸۳/۹۶ از ۱۰۰)، اصول حسابرسی (۸۳/۱۵)، مدیریت مالی (۸۱/۴۶)، حسابداری مدیریت (شامل حسابداری صنعتی) (۷۹/۰۳)، حسابداری مالیاتی (۷۸/۰۱)، مباحث جاری در حسابداری (۷۶/۶)، قانون تجارت و قانون

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

محاسبات عمومی(۷۶/۶)، حسابرسی عملکرد(۷۶/۰۹)، مدیریت سرمایه‌گذاری(۷۵/۸۱)، بررسی موارد خاص در حسابداری (۷۵/۶۴)، حسابداری و حسابرسی دولتی (۷۵/۲۳)، سیستم‌های اطلاعاتی تجارت الکترونیک (۷۵/۰۷)، مسئولیت‌های اجتماعی/ اصول اخلاقی (۷۵)، اصول مدیریت (۷۴/۱۴)، حسابرسی مالیاتی (۷۳/۶۶)، مدیریت منابع انسانی(۷۱/۷۹)، اصول تنظیم و کنترل بودجه (۷۱/۰۱)، روش‌های پژوهش در حسابداری (۷۰/۸۸)، استراتژی های تجاری (۶۸/۶۸) و پول و ارز و بانکداری(۶۸/۳) می‌باشند که با توجه به مقدار آماره آزمون و سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار گرفته‌اند.

از دیدگاه پرسش‌شوندگان برخی از دانش‌ها در محیط اقتصادی ایران برای حرفه حسابداری چندان در اولویت قرار ندارند. از دیدگاه پاسخ‌دهندگان دانش‌های حسابداری صنایع خاص (۶۷/۷)، تجارت بین‌الملل (۶۶/۸)، مکاتبات بازرگانی (۶۶/۶)، بازاریابی (۶۵/۷)، مدیریت تولید (۶۴/۵)، آمار و کاربرد آن در مدیریت (۶۶/۱)، توسعه‌اقتصادی و برنامه‌یزی (۶۳/۳)، مالیه عمومی و خط‌مشی مالی دولتها (۶۳/۱)، ریاضیات پایه (۶۲/۵)، امور مالیه بین‌الملل (۶۲/۴)، ریاضیات و کاربرد آن در مدیریت (۶۱/۷)، اقتصاد کلان (۶۱/۶)، اقتصاد خرد (۶۰)، مقدمه ای بر اقتصاد سنجی (۵۹/۸)، روانشناسی عمومی (۵۸/۲) و مبانی جامعه شناسی (۵۲/۵) با توجه به آماره آزمون و سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار نگرفته‌اند.

بررسی مهارت‌های حرفه‌ای مورد نیاز حرفه حسابداری نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آماره آزمون و سطح معناداری تمامی مهارت‌های حرفه‌ای ذکر شده در جدول شماره ۳ مورد نیاز حرفه حسابداری می‌باشند. حداکثر میانگین امتیاز مربوط به مهارت‌های حرفه‌ای ۸۰/۵ درصد که مربوط به مهارت رهبری می‌باشد و حداقل میانگین امتیاز ۷۲/۱ درصد و مربوط به مدیریت تغییر می باشد. همچنین از نظر ترتیب اولویت، مهمترین مهارت‌های حرفه‌ای، به ترتیب مهارت‌های حرفه‌ای رهبری، مهارت تصمیم‌گیری، مهارت های گفتاری، کار گروهی، مذاکره، برقراری ارتباط دو جانبه، تفکر تحلیلی، مدیریت ارتباط با مشتری، زبان‌های خارجی، رفتار حرفه‌ای، توان ارزیابی و کنترل عملکرد، مدیریت پروژه، تکنیک‌های محاسبه، مهارت نوشتاری و مدیریت تغییر در رشته حسابداری می باشند. همان طور که مشخص است تمامی مهارت‌های حرفه‌ای نامبرده، در رشته حسابداری از اهمیت لازم برخوردارند .

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

جدول ٤: نتایج تفاوت برداشت های شاغلین، اساتید و دانشجویان پیرامون دانش ها و مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری

ردیف	عنوان دانش و مهارت	میانگین پاسخ			آماره F	تأیید یا رد
		شاغلین	اساتید	دانشجویان		
تابلو الف: دانش ها						
۱	حسابداری مالی	۸۲,۸۲	۸۷,۵٦	۸۳,۹٤	۲,۵	رد
۲	حسابداری مدیریت	۷۸,۹۱	۸۳,۹۹	۷۷,٦۷	۳,۷*	تأیید
۳	حسابداری مالیاتی	۷۹,۲٦	۸۰,۰۵	۷٦,۲۳	۲,۹	رد
٤	قانون تجارت و قانون محاسبات عمومی	۷۷,۹۲	۷۲,۲۹	۷٦,٦۷	۳,۵*	تأیید
۵	مالیه عمومی و خط مشی مالی دولت ها	٦۸,۳۰	۵۸,۳۷	۵۹,۷٦	۱۷,٤*	تأیید
٦	حسابداری صنایع خاص	٦۷,۱۵	٦۹,۷۰	٦۷,۷۰	۰,۵۸	رد
۷	مسئولیت های اجتماعی / اصول اخلاقی	۷۳,۳۳	۷٤,۷۵	۷٦,٦۳	۱,۸	رد
۸	اصول حسابرسی	۸۱,۵۲	۸٦,٤۵	۸۳,٦۸	۳,٦*	تأیید
۹	حسابرسی مالیاتی	۷۲,۹۳	۷۳,۵۲	۷٤,۳۸	۰,٤۸	رد
۱۰	حسابرسی عملکرد	۷۹,۱٤	۷٤,٦۳	۷۳,٦۸	۱۰,٤*	تأیید
۱۱	حسابداری و حسابرسی دولتی	۷۷,۳٦	۷٦,۱۱	۷۲,۹۸	٤,۲*	تأیید
۱۲	اصول تنظیم و کنترل بودجه	۷٤,۳٦	۷۳,۱۵	٦۷,۲٦	۱۱,۲*	تأیید
۱۳	مباحث جاری در حسابداری	۷٤,٦۷	۷۸,٦۹	۷۷,۷۸	۲,۹	رد
۱٤	بررسی موارد خاص در حسابدار	۷۵,۰۷	۷۸,۰۸	۷۵,٤۵	۰,۹	رد
۱۵	سیستم های اطلاعاتی	۷٦,۱۸	۸۱,٦۵	۷۲,۰٦	۱۰,۹*	تأیید
۱٦	امور مالیه بین المللی	٦۸,۲۲	٦۸,٤۷	۵۵,۱۱	٦,۵*	تأیید
۱۷	تجارت بین المللی	٦۹,٤۵	٦۵,٦٤	٦٤,۷۵	۵,٤*	تأیید
۱۸	تجارت الکترونیک	۷۷,٦۰	۷۰,٤٤	۷٤,۰۹	۵,۱*	تأیید
۱۹	استراتژیهای تجاری	۷۰,۹۱	۷۰,۹٤	٦۵,۹۳	۵,۳*	تأیید
۲۰	مکاتبات بازرگانی	٦۷,٦۷	٦۹,۹۱	٦٤,۷۸	۲,٤	رد
۲۱	بازاریابی	٦۵,۸۹	۷۰,۵۷	٦٤,۱٦	۳,۲*	تأیید
۲۲	اقتصاد خرد	٦٦,۵۲	٦٤,۰٤	۵۲,۷۹	٤۳,٤*	تأیید
۲۳	اقتصاد کلان	٦۳,۵۱	٦۸,۸	٦۱,۵	۵,۲	تأیید
۲٤	توسعه اقتصاد و برنامه ریزی	٦٦,۵۲	۷۱,۸	۵۳,۷۱	٤۵,٦*	تأیید
۲۵	پول و ارز و بانکداری	۷۲,۸۱	٦۹,۳۳	٦۳,۸۲	۱٦,۲*	تأیید
۲٦	اصول مدیریت	۷۳,۹٦	۷۳,۸۹	۷٤,۳۸	۱۰,۰*	رد
۲۷	مدیریت منابع انسانی	۷۰,۲	۷۷,٤٦	۷۱,۵۸	٤,۸*	تأیید
۲۸	مدیریت مالی	۸۰,۲۹	۷۹,۳۱	۸۳,۲	۳,۵*	تأیید

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

ردیف	عنوان دانش و مهارت	میانگین پاسخ			آماره F	تأیید یا رد
		شاغلین	اساتید	دانشجویان		
۲۹	مدیریت سرمایه گذاری	۷۳,۱۳	۸۰,۲۹	۷۶,۹۶	۷,۱*	تأیید
۳۰	روش های پژوهش در حسابداری	۷۵,۱۹	۷۷,۵۹	٦٤,۳٦	۲۲,۸*	تأیید
۳۱	مقدمه ای بر اقتصاد سنجی	٦۲,۵٦	٦۱,٦۹	۵٦,۷۷	٦,٦*	تأیید
۳۲	آمار و کاربرد آن در مدیریت	٦۷,۹۸	۷٤,۰۱	٦۱,۹۸	۱۷,۵*	تأیید
۳۳	ریاضیات پایه	٦۷,۹۸	٦٤,٦۵	۵٦,۷٤	۲٦,۹*	تأیید
۳٤	ریاضیات و کاربرد آن در مدیریت	٦۵,۳۸	٦۱,۰۸	۵۸,۵۸	۱۰,٤*	تأیید
۳۵	مبانی جامعه شناسی	۵٤,٦۹	٦۳,٦۷	٤۷,۱۸	۲٤,۹*	تأیید
۳٦	روانشناسی عمومی	٦۳,٦۷	٦۰,۰۹	۵۲,۵٦	۱۷,۳*	تأیید
۳۷	مدیریت تولید	٦۹,۹۲	٦۰,۵۹	٦۰,٦۱	۲۰,۸*	تأیید
	میانگین کلی دانش ها	۷۱,۷۰	۷۲,۲۲	٦۷,٦۱	م/ن	
تابلوی ب: مهارتهای حرفه ای						
۳۸	رفتار حرفه ای	۷٦,۹۳	۷۰,۸۱	۷۵,٤۱	۳,٦*	تأیید
۳۹	تکنیک های محاسبه	۷۰,۷۲	۷٦,٤۸	۷۸,۸۱	۱۷,۷*	تأیید
٤۰	زبان های خارجی	۷۱,۵۱	۷۸,٦۹	۷۸,۷٤	۱۲,۳*	تأیید
٤۱	برقراری ارتباط دو جانبه	۷۱,۵۹	۷۹,٦۸	۷۹,۹۲	۱٤,۸*	تأیید
٤۲	مهارت تصمیم گیری	۷۷,۵٦	۸۲,۱٤	۸۱,۹۸	٦,٦*	تأیید
٤۳	مهارت نوشتاری	۷۰,۲٦	۷٦,۳۵	۷۵,۰۱	۵,۸*	تأیید
٤٤	مهارت های گفتاری	۷۵,۱۹	۸۳,۵	۸۳,۵	۱۹,۳*	رد
٤۵	رهبری	۷۸,۷۵	۷٦,۲۳	۸۳,٤۲	۱۰,۲*	تأیید
٤٦	کار گروهی	۷۹,۵	۷۷,۲۲	۷۹,٤۷	۰,۷۳	رد
٤۷	مذاکره	۷٤,۷۵	۷٤,۸۸	۸۳,۱۳	۱۷,۹*	تأیید
٤۸	مدیریت پروژه	۷۵,۸۲	۷۰,۳۲	۷٦,۱۵	٤,۲*	تأیید
٤۹	مدیریت تغییر	۷٦,۳٦	٦۸,۹٦	٦۹,۱۸	۱۱,۹*	تأیید
۵۰	مدیریت ارتباط با مشتری	۷٤,۱٦	۷۸,۲	۷٦,٦۳	۲,۲	رد
۵۱	توان ارزیابی و کنترل عملکرد	۷٤,٤۷	۷۷,٤٦	۷۵,٤۱	۰,۹	رد
۵۲	تفکر تحلیلی	۷۱,٤۷	۷۵,۱۲	۸۱,۱٤	۲۲,۸*	تأیید
	میانگین کلی مهارتهای حرفه ای	۷٤,٦۲	۷٦,٤۰	۷۸,۵۲	م/ن	
تابلوی ج: مهارتهای تکنولوژیکی						
۵۳	سخت افزار کامپیوتر	٦۹,۸۸	۷۲,۰٤	٦۷,۰۷	۲,۳	رد
۵٤	ویندوز	۷۳,۸۱	۷۱,۸	۷۷,۰۸	۳,۵*	تأیید

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

ردیف	عنوان دانش و مهارت	میانگین پاسخ			آماره F	تأیید یا رد
		شاغلین	اساتید	دانشجویان		
۵۵	نرم افزار ورد (Word)	۷۰,۹۱	۷۵,۲۵	۷۹,۷۰	۱۲,٤*	تأیید
٥٦	نرمافزار صفحه گسترده (مانند اکسل)	۷۸,۷۱	۸۰,٥٤	۸٦,٤۱	۱٤,۸*	تأیید
۵۷	نرم افزار دیتا بیس (مانند اکسس)	۷۲,۵	۷۵,٦۱	۷۲,۲٤	۰,۹	رد
۵۸	نرم افزار گرافیک (Adob)	٦٤,۹٤	٦۳,٦۷	۵۳,۲۳	۲۰,۵*	تأیید
۵۹	نرم افزار نمایش (مانند پاورپوینت)	٦۵,٤۹	٦۸,۹٦	٦۸,۰۹	۱,٦	رد
٦۰	نرم افزار کامفار	۵۸,۸٤	٦۸,۱	٦۰,۹۸	۵,۳*	تأیید
٦۱	نرم افزار پریم آورآ	٦۱,۵۷	٦۸,٦	٦۱,٦۱	۳,۵*	تأیید
٦۲	مدیریت فایل و دایرکتوری	٦۵,۵۳	٦٦,٦۲	٦۱,۹۰	۲,۳	رد
٦۳	مدیریت عملیاتی	٦۸,۹۳	٦۵,۳۹	٦۵,۸۲	۲,۲	رد
٦٤	زبان های برنامه نویسی	٦۲,۳۳	٦٤,۰٤	٦۰,۸۳	۰,۸	رد
٦۵	برنامه HTML	۵۹,٤٤	٦۵,۷٦	٦۵,۰٤	۵,٦*	تأیید
٦٦	اینترنت / اکسترانت	۷۰,۸۷	۷۸,۲	۷۵,۲۷	٦,۹*	تأیید
٦۷	کنترل تکنولوژی	٦٦,۸	۷۱,۱۸	٦۹,۸۰	۲,۲	رد
٦۸	مهارت جستجو در Web	۷٦,۵۷	۷۵,٤۹	۷۷,۱۵	۰,۲	رد
	میانگین کلی مهارت های تکنولوژیکی	٦۷,۹۵	۷۰,۷۰	٦۸,۸۹	م/ن	

* در سطح ۵٪ معنادار

م/ن: مورد ندارد

بررسی مهارت‌های تکنولوژیکی موردنیاز حرفه حسابداری نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آماره آزمون و سطح معناداری، مهارت‌های تکنولوژیکی نرم‌افزار صفحه گسترده (مانند اکسل) (میانگین امتیاز ۸۲/۴ درصد)، مهارت جستجو در وب (۷۶/۶)، نرم‌افزار ورد (۷۵/۴)، ویندوز (۷۵)، اینترنت/ اکسترانت(۷۳/۸)، نرم‌افزار دیتابیس (مانند اکسس) (۷۲/۸)، سخت‌افزار کامپیوتر (۶۸/۹) و کنترل تکنولوژی (۶۸/۷) از جمله مهارتهای تکنولوژیکی مورد نیاز حرفه حسابداری می‌باشند و این مهارتها مورد تایید قرار گرفته‌اند (تابلو ج جدول شماره ۳). همچنین با توجه به مقدار آماره آزمون و سطح معناداری، مهارت‌های تکنولوژیکی نرم افزار نمایش (پاورپوینت) (۶۷/۱)، مدیریت عملیاتی(۶۷/۱)، مدیریت فایل و دایرکتوری (۶۴/۱)، برنامه HTML (۶۲/۸)، نرم افزار پریم‌آورآ (۶۲/۵۳)، زبان‌های برنامه نویسی (۶۱/۸)، نرم‌افزار کامفار (۶۱/۱) و نرم افزار گرافیک (۵۹/۵) مورد تایید قرار نگرفته‌اند. بررسی اولویت مهارت‌های تکنولوژیکی نیز نشان می دهد که

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

مهمترین مهارت‌های تکنولوژیکی به ترتیب نرم افزار صفحه گسترده (مانند اکسل)، مهارت جستجو در Web (WWW)، نرم‌افزار ورد (Word)، ویندوز، اینترنت/ اکسترانت، و نرم افزار دیتابیس (مانند اکسس) می باشند.

بررسی تفاوت برداشت های شاغلین، اساتید و دانشجویان پیرامون دانش ها و مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری

سوال دوم پژوهش به این موضوع می پرداخت که آیا تفاوتی بین برداشت‌های شاغلین، اساتید و دانشجویان پیرامون دانش‌ها و مهارت‌های موردنیاز حرفه حسابداری وجود دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این سوال در جدول شماره ۴ میزان اهمیت هر یک از دانش ها و مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری به صورت جداگانه از دیدگاه شاغلین، اساتید و دانشجویان آورده شده و آماره آزمون برای بررسی وجود تفاوت معنادار بین پاسخ های سه گروه ذکر گردیده است.

با نظر به تابلو الف جدول شماره ۴ و ملاحظه آماره آزمون و سطح اطمینان ۹۵٪ در می یابیم که دیدگاه شاغلین، اساتید و دانشجویان در زمینه دانش های حسابداری مالی، حسابداری مالیاتی، حسابداری صنایع خاص، مسئولیت های اجتماعی/ اصول اخلاقی، حسابرسی مالیاتی، مباحث جاری در حسابداری، بررسی موارد خاص در حسابداری، مکاتبات بازرگانی و اصول مدیریت مشابه بوده و نسبت به سایر دانش های مورد نیاز حرفه حسابداری متفاوت می باشد. با توجه به متفاوت بودن دیدگاه شاغلین، اساتید و دانشجویان پیرامون برخی از دانش ها از جمله حسابداری مدیریت می توان نتیجه گرفت که برداشت یکسانی درخصوص این دانش ها وجود ندارد و لازم است تدابیری جهت کاهش این تفاوت برداشت اتخاذ شود.

در جدول شماره ۴ تفاوت دیدگاه شاغلین، اساتید و دانشجویان پیرامون مهارت های حرفه ای مورد نیاز حرفه حسابداری (تابلو ب جدول شماره ۴) و مهارتهای تکنولوژیکی مورد نیاز (تابلو ج جدول شماره ۴) آورده شده است. همانطور که در دو تابلو ذکر شده ملاحظه می شود با توجه به آماره آزمون و سطح اطمینان ۹۵٪ دیدگاه شاغلین، اساتید و دانشجویان در زمینه مهارت های کارگروهی، مهارت های گفتاری، مدیریت ارتباط با مشتری، توان ارزیابی و کنترل عملکرد، سخت افزار کامپیوتر، نرم افزار دیتابیس (مانند اکسس)، نرم افزار نمایش (مانند پاورپوینت)، مدیریت فایل و دایرکتوری، مدیریت عملیاتی، زبان های برنامه نویسی، کنترل تکنولوژی و مهارت جستجو در وب مشابه بوده و نسبت به سایر مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری متفاوت می باشد. متفاوت بودن دیدگاه شاغلین، اساتید و دانشجویان پیرامون برخی

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

از مهارت های حرفه ای از جمله مهارت تصمیم گیری و مهارت نوشتاری بیانگر متفاوت بودن اهمیت این مهارت ها برای حرفه حسابداری باشد. با توجه به این موضوع لازم است تدابیری جهت کاهش این تفاوت برداشت ها در خصوص مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی در راستای ارائه مهارت های مورد توافق هر سه گروه یعنی شاغلین، اساتید و دانشجویان اتخاذ شود.

بررسی تفاوت بین دانش ها و مهارت های موردنیاز حرفه حسابداری و دانش ها و مهارت های ارائه شده توسط سیستم آموزشی کشور

در تابلو الف جدول شماره ۵ تفاوت بین دانش ها مورد نیاز حرفه حسابداری و آموزش های حسابداری ارائه شده توسط سیستم آموزشی فعلی کشور برای هر یک از دانش ها از دیدگاه آزمودنی‌ها آورده شده است. همانطور که در تابلو الف جدول شماره ۵ ملاحظه می شود با توجه به آماره آزمون کلیه دانش های مورد بررسی و سطح اطمینان ۹۵٪ تفاوت معناداری بین دانش های مورد نیاز حرفه حسابداری و آموزش های حسابداری ارائه شده توسط سیستم آموزشی فعلی کشور وجود دارد. بیشترین تفاوت مربوط به استراتژی های تجاری، و مسئولیت های اجتماعی/ اصول اخلاقی می باشد. با توجه به تفاوت های معنادار بین دانش‌های مورد نیاز حرفه حسابدار و دانش های ارائه شده توسط آموزشی فعلی کشور لازم است تدابیری جهت کاهش این فاصلی اتخاذ شود.

جدول ۵: مقایسه دانش ها و مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری و دانش ها و مهارت های ارائه شده توسط سیستم آموزشی کشور

ردیف	عنوان دانش و مهارت	میانگین پاسخ		تفاضل میانگین	آماره t	تایید یا رد
		مورد نیاز	ارائه شده			
تابلوی الف: دانش ها						
۱	حسابداری مالی	۸۳,۹۶	٦٤,٤٣	۱۹,۵	*۲۰,۱	تایید
۲	حسابداری مدیریت	۷۹,۰۳	۵۸,۹۳	۲۰,۱	*۱۹,٦	تایید
۳	حسابداری مالیاتی	۷۸,۰۱	٤۷,۸۷	۳۰,۱	*۲۸,۳	تایید
٤	قانون تجارت وقانون محاسبات	۷٦,٦۰	٤۵,۷۷	۳۰,۸	*۳۰,۱	تایید
۵	مالیه عمومی وخط مشی مالی دولتها	٦۳,۱٤	٤٦,۳۱	۱٦,۸	*۱۵,٦	تایید
٦	حسابداری صنایع خاص	٦۷,۷٤	۳۸,۱۱	۲۹,٦	*۲۷,٦	تایید
۷	مسئولیتهای اجتماعی/ اصول اخلاقی	۷۵	۲۳,۵	۳٤,٤	*۳۰,۷	تایید
۸	اصول حسابرسی	۸۳,۱۵	۵۸,۵٦	۲٤,٦	*۲۵,۹	تایید
۹	حسابرسی مالیاتی	۷۳,٦٦	٤۳,۳	۳۰,۳	*۲۸,٤	تایید
۱۰	حسابرسی عملکرد	۷٦,۹۰	٤۲,٤٦	۳۳,٦	*۳۲,۷	تایید

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

ردیف	عنوان دانش و مهارت	میانگین پاسخ		تفاضل میانگین	آماره t	تایید یا رد
		مورد نیاز	ارائه شده			
۱۱	حسابداری و حسابرسی دولتی	۷۵,۲۳	۵۰,۲۹	۲۴,۹	*۲۳,۴	تایید
۱۲	اصول تنظیم و کنترل بودجه	۷۱,۰۱	۵۱,۶۵	۱۹,۴	*۱۷,۷	تایید
۱۳	مباحث جاری در حسابداری	۷۴,۶۷	۵۰,۸۶	۲۵,۷	*۲۵,۹	تایید
۱۴	بررسی موارد خاص در حسابداری	۷۵,۶۴	۴۶,۵۸	۲۹,۱	*۲۸,۱	تایید
۱۵	سیستم های اطلاعاتی	۷۵,۰۷	۴۲,۰۱	۳۳,۱	*۳۱,۹	تایید
۱۶	امور مالیه بین المللی	۶۲,۳۸	۳۹,۵۷	۲۲,۸	*۱۹,۹	تایید
۱۷	تجارت بین المللی	۶۶,۸۳	۳۸,۱۴	۲۸,۷	*۲۷,۱	تایید
۱۸	تجارت الکترونیک	۷۵,۰۷	۳۶,۵۲	۲۸,۷	*۳۴,۱	تایید
۱۹	استراتژیهای تجاری	۶۸,۶۸	۳۷,۹۸	۳۸,۵	*۲۷,۹	تایید
۲۰	مکاتبات بازرگانی	۶۶,۵۸	۳۶,۲۶	۳۰,۷	*۲۷,۴	تایید
۲۱	بازاریابی	۶۵,۷۴	۳۸,۹۵	۳۰,۳	*۲۲,۷	تایید
۲۲	اقتصاد خرد	۶۰,۰۴	۴۸,۰۶	۲۶,۸	*۱۱,۲	تایید
۲۳	اقتصاد کلان	۶۳,۲۹	۴۹,۲۷	۱۱,۹	*۱۳,۴	تایید
۲۴	توسعه اقتصادی و برنامه ریزی	۶۱,۵۷	۴۷,۹۸	۱۴	*۱۲,۴	تایید
۲۵	پول و ارز و بانکداری	۶۸,۳۲	۴۹,۸۳	۱۳,۶	*۱۶,۹	تایید
۲۶	اصول مدیریت	۷۴,۱۴	۱۹,۲	۱۸,۵	*۲۷,۳	تایید
۲۷	مدیریت منابع انسانی	۷۱,۷۹	۴۴,۳۴	۲۷,۳	*۲۴,۹	تایید
۲۸	مدیریت مالی	۸۰,۲۹	۷۹,۳۱	۸۳,۲	*۳,۵	تأیید
۲۹	مدیریت سرمایه گذاری	۷۳,۱۳	۸۰,۲۹	۷۶,۹۶	*۷,۱	تأیید
۳۰	روش های پژوهش در حسابداری	۷۵,۱۹	۷۷,۵۹	۶۴,۳۶	*۲۲,۸	تأیید
۳۱	مقدمه ای بر اقتصاد سنجی	۵۹,۸۵	۳۸,۵۷	۲۱,۳	*۱۹,۱	تایید
۳۲	آمار و کاربرد آن در مدیریت	۶۶,۱۰	۴۹,۷۵	۱۶,۲	*۱۴,۹	تایید
۳۳	ریاضیات پایه	۶۲,۵	۴۹,۶۷	۱۲,۸	*۱۲,۳	تایید
۳۴	ریاضیات و کاربرد آن در مدیریت	۶۱,۷۴	۵۰,۱۳	۱۱,۶	*۱۱,۷	تایید
۳۵	مبانی جامعه شناسی	۵۲,۵۳	۴۶,۹۶	۵,۶	*۴,۹	تایید
۳۶	روانشناسی عمومی	۵۸,۲۲	۴۶,۷۱	۱۱,۵	*۹,۶	تایید
۳۷	مدیریت تولید	۶۴,۵	۴۸,۸۶	۱۵,۶	*۱۴,۱	تایید
تابلوی ب: مهارت های حرفه ای						
۳۸	رفتار حرفه ای	۷۵,۴۳	۴۴,۶۴	۳۰,۷	*۲۷,۵	تایید
۳۹	تکنیک های محاسبه	۷۵,۱۱	۴۳,۹۳	۳۱,۱	*۳۱,۵	تایید
۴۰	زبان های خارجی	۷۵,۷۱	۴۱,۹۸	۳۳,۷	*۳۰,۵	تایید
۴۱	برقراری ارتباط دو جانبه	۷۶,۵۴	۳۸,۸۹	۳۷,۶	*۳۵,۶	تایید
۴۲	مهارت تصمیم گیری	۸۰,۱۹	۳۹,۶۹	۴۰,۴	*۴۰,۱	تایید
۴۳	مهارت نوشتاری	۷۳,۱۹	۴۰,۵۲	۳۲,۶	*۳۰,۲	تایید
۴۴	مهارت های گفتاری	۸۰,۰۲	۳۹,۳۰	۴۰,۷	*۳۷,۹	تایید
۴۵	رهبری	۸۰,۵۰	۳۷,۲۶	۴۳,۲	*۴۵,۲	تایید

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

ردیف	عنوان دانش و مهارت	میانگین پاسخ		تفاضل میانگین	آماره t	تایید یا رد
		مورد نیاز	ارائه شده			
٤٦	کار گروهی	٧٩,١٨	٤١,٤٦	٣٧,٧	٣٥,٢*	تایید
٤٧	مذاکره	٧٨,٥٢	٣٨,٤٠	٤٠,١	٣٧,٦*	تایید
٤٨	مدیریت پروژه	٧٥,٨٢	٣٩,٥١	٣٥,٧	٣٤,١*	تایید
٤٩	مدیریت تغییر	٧٢,١٥	٣٥,٤٠	٣٦,٧	٣٥,٧*	تایید
٥٠	مدیریت ارتباط با مشتری	٧٥,٨١	٣٩,٠٣	٣٦,٧	٣٥,٥*	تایید
٥١	توان ارزیابی و کنترل عملکرد	٧٥,٢٩	٣٨,٢٩	٣٧,٠	٣٦,٩*	تایید
٥٢	تفکر تحلیلی	٧٦,٢٨	٣٦,٩٢	٣٩,٤	٣٨,٧*	تایید
تابلوی ج: مهارتهای تکنولوژیکی						
٥٣	سخت افزار کامپیوتر	٦٨,٩١	٣٧,٥٤	٣١,٣	٢٧,٨*	تایید
٥٤	ویندوز	٧٥,٠٣	٣٩,٣٣	٣٥,٦	٣٣,٩*	تایید
٥٥	نرم افزار ورد (Word)	٧٥,٤٢	٣٨,٦٩	٣٦,٧	٣٢,٢*	تایید
٥٦	نرم افزار صفحه گسترده (اکسل)	٨٢,٠٤	٣٨,٢٦	٤٤,١	٤٣,٩*	تایید
٥٧	نرم افزار دیتابیس (اکسس)	٧٢,٨٠	٣٤,٤٥	٣٨,٣	٣٥,٤*	تایید
٥٨	نرم افزار گرافیک (Adob)	٥٩,٥٢	١٣,٠٥	٣٦,٤	٢٢,٤*	تایید
٥٩	نرم افزارنمایش (مانند پاورپوینت)	٦٧,١١	٣٣,٦١	٣٣,٥	٣١,٥*	تایید
٦٠	نرم افزار کامفار	٦١,٠٤	١٤,٩٧	٥٦,١	٢١,٦*	تایید
٦١	نرم افزار پریم آورآ	٦٢,٥٣	١٤,٤٥	٥٨,١	٢٢,٧*	تایید
٦٢	مدیریت فایل و دایرکتوری	٦٤,٠٥	١٢,٢٠	٥١,٨	٢٧,٢*	تایید
٦٣	مدیریت عملیاتی	٦٧,٠٦	٣٢,٦٢	٣٤,٤	٣٣,٧*	تایید
٦٤	زبان های برنامه نویسی	٦١,٨٨	٣٢,٤٤	٢٩,٤	٢٥,٥*	تایید
٦٥	برنامه HTML	٦٢,٧٩	١٣,٧٣	٥٢,١	٢٨,٧*	تایید
٦٦	اینترنت / اکسترانت	٧٣,٨٢	٣٦,٠١	٣٧,٨	٣٥,١*	تایید
٦٧	کنترل تکنولوژی	٦٨,٧٣	٣٢,٧٨	٣٥,٩	٣٣,٢*	تایید
٦٨	مهارت جستجو در Web	٧٦,٦٨	٣٧,٥١	٣٩,١	٣٣,٥*	تایید

* در سطح ۵٪ معنادار

در تابلوهای ب و ج جدول شماره ۵ به ترتیب تفاوت بین مهارت های حرفه ای و مهارت های تکنولوژیکی مورد نیاز حرفه حسابداری و مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی ارائه شده توسط سیستم آموزشی کشور از دیدگاه آزمودنی ها آورده شده است. همانطور که در تابلوهای ب و ج جدول شماره ۵ ملاحظه می شود میانگین تفاضل برای کلیه مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی مورد بررسی بیش از ۳۰ واحد می باشد که باتوجه به امتیاز آموزش های ارائه شده توسط سیستم آموزشی فعلی کشور می توان گفت مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی مورد نیاز حرفه حسابداری به بوسیله سیستم آموزشی فعلی کشور به دانشجویان

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

ارائه نمی شود و لازم است تجدید نظر اساسی در برنامه های آموزشی کشور بویژه در رابطه با مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی صورت گیرد. آماره آزمون کلیه مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی مورد بررسی و سطح اطمینان ۹۵٪ نیز موید تفاوت معناداری بین مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی مورد نیاز حرفه حسابداری و آموزش های حسابداری ارائه شده توسط سیستم آموزشی فعلی کشور می باشد.

۶- نتیجه گیری

این مطالعه به بررسی دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری در محیط اقتصادی ایران از دیدگاه شاغلین حرفه، اساتید و دانشجویان پرداخته و فاصله بین نیازهای حرفه با آموزش های ارائه شده به وسیله سیستم آموزشی کشور برای رشته حسابداری (مقطع کارشناسی) را تعیین نموده است. تجزیه و تحلیل داده ها نشان می‌دهد که دانش های حسابداری مالی، اصول حسابرسی، مدیریت مالی، حسابداری مدیریت (شامل حسابداری صنعتی)، حسابداری مالیاتی، مباحث جاری در حسابداری، قانون تجارت و قانون محاسبات عمومی، حسابرسی عملکرد، مدیریت سرمایه گذاری، بررسی موارد خاص در حسابداری، حسابداری و حسابرسی دولتی، سیستم های اطلاعاتی تجارت الکترونیک، مسئولیت های اجتماعی/اصول اخلاقی، اصول مدیریت، حسابرسی مالیاتی، مدیریت منابع انسانی، اصول تنظیم و کنترل بودجه، روش های پژوهش در حسابداری، استراتژی های تجاری و پول و ارز و بانکداری در رشته حسابداری حائز اهمیت بوده و سایر دانش ها در رشته حسابداری فاقد اهمیت می باشند.

همچنین نتایج بررسی ها نشان داد که مهارت های حرفه ای رهبری، مهارت تصمیم گیری، مهارت های گفتاری، کار گروهی، مذاکره، برقراری ارتباط دو جانبه، تفکر تحلیلی، مدیریت ارتباط با مشتری، زبان های خارجی، رفتار حرفه ای، توان ارزیابی و کنترل عملکرد، مدیریت پروژه، تکنیک های محاسبه، مهارتهای نوشتاری و مدیریت تغییر در رشته حسابداری حائز اهمیت می باشند و لازم است در سیستم آموزشی کشور تدابیری جهت تاکید بیشتر بر این مهارت ها صورت گیرد. بررسی مهارت‌های تکنولوژیکی نشان داد که نرم افزار صفحه گسترده (مانند اکسل)، مهارت جستجو در وب، نرم افزار ورد، ویندوز، اینترنت/ اکسترانت، نرم افزار دیتا بیس (مانند اکسس)، سخت افزار کامپیوتر و کنترل تکنولوژی در رشته حسابداری حائز اهمیت بوده و لازم است این آموزش این مهارت ها مورد تاکید قرار گیرد.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

یافته‌های این پژوهش در خصوص تفاوت دیدگاه شاغلین، اساتید و دانشجویان در زمینه دانش ها، و مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی نشان داد که در رابطه با بسیاری از دوره های آموزشی ارائه شده بوسیله سیستم آموزشی فعلی تفاوت دیدگاه وجود دارد و لازم است با تدابیری این تفاوت دیدگاه ها به حداقل کاهش یابد.

۷- پیشنهادها

نتایج این پژوهش در خصوص فاصله بین نیازهای حرفه با آموزش های ارائه شده به وسیله سیستم آموزشی کشور برای رشته حسابداری نشان داد که تفاوت معناداری بین دانش ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری و آموزش های حسابداری ارائه شده توسط سیستم آموزشی فعلی کشور وجود دارد. تفاوت مذکور در رابطه با مهارت های حرفه ای و مهارت های تکنولوژیکی بسیار چشمگیر بوده و حاکی از عملکرد بسیار ضعیف سیستم آموزشی در آموزش مهارت های حرفه ای و مهارت های تکنولوژیکی مورد نیاز حرفه دارد. با توجه به این موضوع لازم است تجدید نظر اساسی در برنامه های آموزشی کشور بویژه در رابطه با مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی صورت گیرد.

از آنجایی که دانش‌ها و مهارت هایی که در این پژوهش مورد آزمون قرار گرفت حاصل توافق و خرد جمعی شاغلین، اساتید و دانشجویان در ایران می‌باشد و برخی از این دانش ها و مهارت ها درمتون آموزشی کمتر مورد توجه بوده و آموزش های دانشگاهی کمتر به این مسائل می‌پردازند، لذا به متولیان امر آموزش و تدوین کنندگان سرفصل دروس پیشنهاد می‌گردد دانش ها و مهارت‌هایی که آزمون گردیده را بیش از بیش مدنظر قرار دهند و در تدوین سرفصل دروس به این موارد توجه خاص مبذول دارند.

به مدرسین دروس حسابداری پیشنهاد می‌گردد در ارائه آموزش های لازم به دانشجویان توجه ویژه ای به مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی داشته باشند و برنامه های آموزشی را به گونه ای تنظیم نمایند که مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی تعیین شده در این مطالعه به دانشجویان ارائه گردد. همچنین به دانشجویان حسابداری پیشنهاد می‌گردد در راستای کسب موفقیت بیشتر در ورود به حرفه تمرکز ویژه ای بر فراگیری دانشها و مهارتهای مورد نیاز حرفه که در این پژوهش مشخص شده داشته باشند تا شانس خود را برای ورود به حرفه و اشتغال به طور قابل ملاحظه افزایش دهند.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

منابع :

۱- اعتمادی، حسین، (۱۳۷۷)؛ "شناسایی عوامل و موانع رشد آموزش حسابداری در ایران و ارائه برنامه کارا و کارآمد"، مجله علوم انسانی، شماره۶، صص۱۲۱-۱۰۲.

۲- ثقفی، علی، (۱۳۸۱)؛ آموزش حسابداری در ایران، گذشته، حال و آینده، **فصلنامه حسابرس**، سال چهارم، شماره۱۵، صص ۳۱-۲۱.

۳- شریفی، محسن، (۱۳۷۲)؛ "نظام‌های حسابداری و توسعه اقتصادی"، **بررسی های حسابداری و حسابرسی**، سال اول شماره ۴، صص ۴۹ – ۳۱.

۴- صادقی نژاد، محمدرضا، (۱۳۸۹)؛ تعیین و رتبه بندی ویژگی‌های مورد نیاز برای موفقیت حرفه ای فارغ التحصیلان حسابداری از دیدگاه حسابداران حرفه ای، دانشگاه آزاد واحد یزد، پایان نامه کارشناسی ارشد.

۵- کوهپایی، غلامرضا، (۱۳۷۴)؛ بررسی وضعیت آموزش حسابداری در ایران، دانشگاه تربیت مدرس، پایان نامه کارشناسی ارشد.

۶- مجتهدزاده، ویدا، (۱۳۸۰)؛ "بررسی برنامه آموزش حسابداری در دانشگاههای ایران در مقطع کارشناسی، دیدگاههای شاغلین در حرفه حسابداری"، **مجله علوم انسانی الزهرا**، شماره۱۱، صص ۳۷۰-۳۳۱.

۷- مجتهدزاده، ویدا، (۱۳۸۹)، "دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای دانش آموختگان مقطع کارشناسی حسابداری"، **مجله دانش حسابداری**، سال اول، شماره۱، صص ۲۵-۱۸.

۸- نوروش، ایرج، (۱۳۸۲)؛ "بررسی تاثیر فرهنگ بر آموزشهای حسابداری ایران"، **بررسیهای حسابداری و حسابرسی**، سال دهم، شماره۳۳، صص ۴۰-۳.

۹- نوروش، ایرج، (۱۳۸۲)؛ "بررسی فرایند تغییر برنامه درسینوسازی شده برای دوره کارشناسی رشته حسابداری"، **بررسیهای حسابداری و حسابرسی**، سال دهم شماره ۳۲، صص ۴۲ – ۲۱

۱۰- نوروش، ایرج (۱۳۸۴)؛ "نیازها و اولویت‌های آموزشی حسابداری مدیریت :فاصله ادراکی بین دانشگاهیان و شاغلین در حرفه حسابداری"، **بررسیهای حسابداری و حسابرسی**، سال دوازدهم، شماره ۴۱، صص ۱۶۱ – ۱۳۳.

11- Bakre, O. M., (2006), "Accounting Education, Training and the Profession in the Commonwealth Caribbean: Integration or Internationalisation?"; ***Accounting Forum***; Vol. 30, pp.285-313.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]

12- Boyce, G., (1999);" Computer-assisted teaching and learning in accounting: pedagogy or product?" ; **Journal of Accounting Education**; Vol. 17, pp.191-220

13- Boyce, G., (2004); "Critical accounting education: teaching and learning outside the circle"; **Critical Perspectives on Accounting**, Vol. 15, pp.565-586.

14- Celik, O., and Ecer, A. (2009); "Efficiency in accounting education: evidence from Turkish Universities"; **Critical Perspectives on Accounting**, Vol 20, pp.614–634. Jun Lin, Z. (2008); "A factor analysis on knowledge and skill components of accounting education:Chinese case"; **Journal of Accounting Education**; vol 24, pp.110-118.

15- Sundem,G. (1992);"Changes in accounting education: preparing for the twenty first century"; **Accounting Education**, Vol. 1, pp.55-61.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-24]